

दैनिक

महाराष्ट्राच्या परिवर्तनवादी विचारांचे निर्भिड दैनिक

वाढळ वाता

मुख्य संपादक : अजश भांगे

● बीड/महाराष्ट्र

● गुरुवार दि. १३ मार्च २०२५

● आरएनआय-एमएचएमएआर/२०२३/८७५५५ ● वर्ष २ रे ● अंक-१३६ ● पाने ४ ● किंमत ४ रुपये

लाडक्या बहिणींना २१०० रुपये कधीपासून मिळणार?

जेव्हा घोषणा करू त्याच्या पुढच्या महिन्यांपासून मिळतील-फडणवीस

मुंबई (वृत्तसंस्था) - यंदाच्या अर्थसंकल्पात मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजनेचा सन्मानिधी वाढवण्याबाबत कोणतीही घोषणा झाली नाही. त्यामुळे योजनेच्या पात्र महिलांना १५०० रुपये मिळणार आहेत. पण निवडणुकीआधी दिलेल्या आशासनप्रमाणे लाडक्या बहिणींना २१०० रुपये कधीपासून मिळणार? असा प्रश्न उपस्थित होत आहे. यातर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी उत्तर दिले आहे. आम्ही अर्थसंकल्पात जी आशासने दिली आहेत ती पूर्ण करणार, असे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस म्हणालेत. लाडकी बहीण योजनेचे पैसे कमी केलेले नाहीत. प्रत्येक पात्र महिलेला पैसे मिळणार असल्याचे त्यांनी सांगितले. योजनेचे पैसे वाढवण्याची गरज पडली तर जुलै, डिसेंबर मिळिना आहे, असेही फडणवीस म्हणाले.

विधानसभा निवडणुकीवेळी लाडक्या बहिणींचा समानांगी १५०० रुपयांपासून २१०० रुपये करू, असे आशासन महायुतीकून देण्यात आले होते. त्यानंतर विधानसभा निवडणुकीत महायुतीला घवघवीत यश मिळाले. महायुतीचे सरकार स्थान झाल्यापासून लाडक्या बहिणींना २१०० रुपये कधी मिळणार? असे विचारले जात होते. तर याचावत अर्थसंकल्पात निर्णय घेऊ असे, सताधार्याकून सांगण्यात आले होते. राज्याच्या महिला व बाल विकास मंत्री आदीती तटके यांनी महायुतीचे सरकार स्थान झाल्यानंतर अर्थसंकल्पात २१०० रुपयांवृद्धी घोषणा करण्यात येईल, असे सांगितले होते. पण, तशी घोषणा झाली नाही. १५०० रुपये चे मिळणार, हे अर्थसंकल्पानंतर स्पष्ट झाले. अर्थसंकल्प

साठे झाल्यानंतर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, अर्थमंत्री अजित पवार आणि एकनाथ शिंदे यांनी एकत्रित पत्रकारांशी संवाद साधला. याचेळी देवेंद्र फडणवीस यांनी लाडक्या बहिणींच्या २१०० रुपयांबाबत प्रतिक्रिया दिली. लाडकी बहीण योजनेचे पैसे कमी केलेले नाहीत. प्रत्येक पात्र महिलेला पैसे मिळणार आहेत. गृहितक धरून योजना तयार होते तेव्हा एक गृहितक धरून योजना तयार होते तेव्हा जर ते गृहितक २ कोटी ७० लाख झाले तर तेव्हे पैसे वाचतात ना? योजनेचे पैसे वाढवण्याची गरज पडली तर जुॱी आहे, दिवेंद्र महिना आहे. आवायक तेव्ही तरतु आपण यांमध्ये ठेवली आहे. असे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस म्हणाले. लाडक्या बहिणींना २१०० रुपये कधीपासून मिळणार? असे विचारले असता, त्यांसंदर्भात

महिन्यात १५०० रुपये चे मिळणार. आम्ही २१०० रुपये कधी मिळणार ते घोषित करू. जेव्हा घोषित करू त्याच्या पुढच्या महिन्यांपासून २१०० रुपये महिलांना मिळण्यास मुख्यत दोहळल. असे उत्तर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी दिले. मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजनेची सुमारे २ कोटी ५३ लाख लाभार्थी महिलांना जुळे, २०२४ पासून आर्थिक लाभ देण्याचे आहे. योजना दर्शकात चालवायची असेत तर आपल्यांना त्यासाठी आर्थिक तरतुदीही करणे महत्वाचे असत. समतोल राखत युद्ध जायवै आहे, त्यापुढे आम्ही अर्थसंकल्पात जी आशासने दिली आहेत ती पूर्ण करणार, अशी खांवी मुख्यमंत्र्यांनी दिली. एप्रिल

कर्जमाफीचा मुद्दा शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने महत्वाचा

अर्थसंकल्पावर बोलताना आकडेवारीसहित मी हा मुद्दा पुन्हा मांडणार-सुधीर मुनगंटीवार

मुंबई (वृत्तसंस्था) - सतेत आल्यानंतर शेतकऱ्यांना कर्जमाफी करू, असे आशासन महायुतीच्या नेत्यांनी विधानसभा निवडणुकीवेळी दिले होते. अर्थमंत्री अजित पवार यांनी आज सारांतर के ले ल्या अर्थसंकल्पात शेतकरी कर्जमाफीची घोषणा होणार का? याकडे सर्वच लक्ष लागले होते.

मात्र अर्थसंकल्पात नेतेच्या यांनी कर्जमाफीविषयी कोणताही उल्लेख करण्यात आला नाही. यावरून भाजप नेते सुधीर मुनगंटीवार यांनी आपली खडेबोल मुनावरेले.

काळजी घायवी लागते, असे म्हणत मुनगंटीवार यांनी स्वतःच्या सरकाराला खडेबोल मुनावरेले.

आजही माझी मागणी आहे आणि मी अर्थसंकल्पावर बोलताना आकडेवारीसहित मी हा मुद्दा पुन्हा मांडणार असल्याचे सुधीर मुनगंटीवार म्हणाले. कदाचित हा 'मुद्दा' अर्थसंकल्पावरील चर्चेत बोलताना हा 'मुद्दा' मांडणार असल्याच 'मुनगंटीवार' यांनी लाडक्या अर्थसंकल्पात शेतकरी कर्जमाफीची घोषणा होणार का? याकडे सर्वच लक्ष लागले होते. मात्र अर्थसंकल्पात कर्जमाफीविषयी कोणताही उल्लेख करण्यात आला नाही. यावरून भाजप नेते सुधीर मुनगंटीवार यांनी आपली खडेबोल मुनावरेले.

सोडेवताना त्या दृष्टीने आपण विविध तरतुदी कशा कारब्यच्या, याचा विचार अर्थसंकल्पात करतो, असे सुधीर मुनगंटीवार म्हणाले. प्रश्न शिस्त लावणे किंवा लोकप्रिय घोषणाचा नाहीये. आपण जो राज्याच्या प्रगतीचा विभिन्न क्षेत्रांमध्ये एक आरबुडा तयार करतो. त्यानुरुप असलेल्या संसाधनांचा नियन्त्रण उपयोग करणे म्हणजे अर्थसंकल्पात हा जनतेच्या प्रतिनिधीचा असावा. हा अधिकांशाचा असता कामा नये, याची काळजी घायवी लागते, अशा शब्दात सुधीर मुनगंटीवार यांनी स्वतःच्या सरकाराला सुनावले.

जिल्ह्यात १७ हजार लाडक्या बहिणी लाभास अपात्र!

भंडारा (वृत्तसंस्था) - राज्याची योजनांचा बोल भंडारा भंडारावरील साताही आर्थिक लाभास असत.

नारीशकी अऱ्याच्या माथ्यामातून सुमारे २ लाख १९ हजार ८७३ महिलांनी प्रतीवाची नोंदवी केली होती. यापैकी २ लाख ८२८ महिला 'मुख्यमंत्री' - माझी लाडकी बहीण' आहेत.

प्रतीवाची अपात्र ठरविण्यात आल्या. विधानसभा निवडणुका आठोपैन नवीन नरवार सरकार सतेत अल्यानंतर या सर्व प्रस्तावांची जिल्ह्यातील साताही तालुकास्तीरी योजनाकूल फैतपासणी सुरु करण्यात आली होती.

६ मार्चला १ हजार ५०० रुपयांचे वितरणिनियत न बसणारांचांचे अर्ज अपात्र ठरविण्यात आल्यानंतर राज्य शासनाकूल झागिकूल दिली अमुदानाची रक्कम मात्र परत घेतली जाणार नाही. मात्र, त्यांचे अमुदान थंडविण्यात आले आहे. भंडारा जिल्ह्यात मुख्यमंत्री - माझी लाडकी बहीण' यांनी स्वतःच्या सांगितले राज्याची योजनांची राहिल्याची माहिती आहे.

८ मार्चला १ हजार ५०० रुपयांचे वितरणिनियत न बसणारांचांचे अर्ज अपात्र ठरविण्यात आल्यानंतर राज्य शासनाकूल झागिकूल दिली अमुदानाची रक्कम मात्र परत घेतली जाणार नाही. मात्र, त्यांचे अमुदान थंडविण्यात आले आहे. भंडारा जिल्ह्यात मुख्यमंत्री - माझी लाडकी बहीण' योजनेसाठी उपयोग काढली जाऊनी आहे.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

एका तरुणीबाबी बालांकारावरील तयारी चित्रात घेतली गेली.

जिल्ह्यात १७ हजार लाडक्या बहिणी लाभास अपात्र!

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - योजनांनी महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढवण्याचा योजना निर्देशीकृत ठेवली गेली.

मुंबई (वृत्तसंस्था) - महिलांच्या वाढ

जे रम्य ते बधानिया...◆◆

'जेथे रहावयाचे तेथे सौंदर्य निर्माण करावयाचे' हा मानवाचा धर्म आहे. मन, बुद्धी, वाचा आणि देहाच्या विविध शक्ती यांचा उपयोग सौंदर्यपोषणासाठी करणे म्हणजे सौंदर्याभिरुची. सुंदर वस्तू शोधणे, निर्माण करणे, सांभाळणे, जोपासणे, वाढविणे, टिकविणे, कुठल्याही सौंदर्याला कधीही धक्का लागणार नाही, याची काळजी वहाणे या आणि अशा वृत्ती जेथे असतील, तेथे सौंदर्याभिरुची आहे असे समजावे. तेथेच जीवन सुख आहे, पर्यायाने आनंद आहे.

अनेक पशुपक्षी अतिशय सुंदर दिसतात, पण ती त्यांना निसर्गाची पर्यायाने, देवाची देणगी आहे. त्यासाठी ते स्वतः जापीवपूर्वक प्रयत्न करीत नाहीत. घराच्या मागच्या झाडावर चपळ खारीचे धावणे मी नेहमीच बघतो. धावता धावता ती थबकते, वळून पाहते, गोंडेदार शेपूट हलवते व बघता बघता दुसऱ्या फांदीवर निघून जाते. ते सर्व काही सुंदर असते. राणीच्या बागेत हरणांचे डोळे तर संशांचे पांढरे—शुभ्र मऊ मखमली अंग, मोराचा पिसारा, वाघाचे पट्टेदार थिप्पाड शरीर, हत्तीचे पांढरे शुभ्र दात, लांब सॉंड आणि डौलदार चाल या सर्व गोष्टी सुंदर असतात. पण कोणासाठी? मनुष्यासाठी. कारण आपल्या ठिकाणी सौंदर्यभावना असते, तोच जीवन आनंद आहे. आरडाओरड करण्यासाठी शक्ती लागत नाही, तर शांत राहण्यासाठीच अधिक शक्ती लागते. आणि यास जर अध्यात्माची जोड असेल, तर संयम राखणे सोपे जाते. संयमी मन ही दुर्बलतेची निशाणी नसून आत्मिक शक्तीचा साक्षात्कार असतो. शांत राहणे हा पराभव नसून प्रगल्भतेची ताकद असते, कसोटी असते.

गुरुर्जीच्या संगमेश्वरच्या मठात दर पावसाळ्याच्या सुरुवातीस काही संन्याशी रहावयास येतात. नुकताच पावसाळा सुरु झाला होता; आणि एक संन्याशी, मठाकडे येताना दोन्ही बाजूला काहीतरी फेकीत येत होता. परत झोळीत हात घालून तेच करीत होता. त्यांना विचारले, 'महाराज आपण हे काय करत आहात?' ते म्हणाले या फुलझाडांच्या बिया आहेत. आणि पाऊस पडल्यावर रोपे उगवतील व लवकरच त्यांच्यावर मोठमोठी रंगबिरंगी फुले येतील. अहाहा! दोन्ही बाजूंनी फुलेच फुले! मग हा रस्ता किती बरे रमणीय वाटेल? ते संन्याशी पुढे म्हणाले, 'मी हेच काम करीत करीत, इतर पडेल ती कामे करतो. मात्र, दिवाळीचा पाडवा झाल्यावर अन्यत्र जातो. हा माझा छंद आहे. येथे मी फळझाडांना, फुलझाडांना खत घालतो व मठ परिसर झाडझूळ करून स्वच्छ ठेवतो. नंतर धार्मिक ग्रंथांचे पारायण करून भजन, पूजन, ध्यान करतो. म्हणून ठायी ठायी सौंदर्य निर्मिती करून त्या परमसुंदराची पूजा करतो व ते मोठ्या गुरुर्जींना खूप आवडते. यात आपले जीवन सफल होते. हा एक जीवन आनंदच आहे. तो मला अनभवीतन पास होतो

अनुभूतातून प्राप्त हाता. प्रतिवर्षी हजारो रसिक काश्मीर, गोवा, वेरूळ, अंजिठा, कोणार्क, चारथाम इत्यादी ठिकाणी जातात. काही हिमालयाच्या पायथ्यावरून त्यांच्या सुवर्णकांती शिखराकडे टक लावून बघतात. तर काही समुद्रकिनारी जाऊन लाटांचे तांडव पाहतात. उगवत्या आणि मावळत्या सूर्यींबिंबाची शोभा मी सूर्यमाळ, जव्हार, तसेच कन्याकुमारीला बघितली. स्वामी विवेकानन्दांचे शिळास्मारक तर इतके रमणीय आहे की, तेथे गेल्यावरच त्याचे महत्त्व उमगू शकते. यासाठी आयुष्यभर पैसा पैसा न करता वेळ काढून तेथे जाणे आहे. पंढरपूरच्या वारीचा आनंद आणि परम पांडुरंगाचे दर्शन किंती सुखकारक आहे, हे स्वानुभवातूनच दिसते. जीवन आनंद हा स्वतः मिळविण्याची गोष्ट आहे.

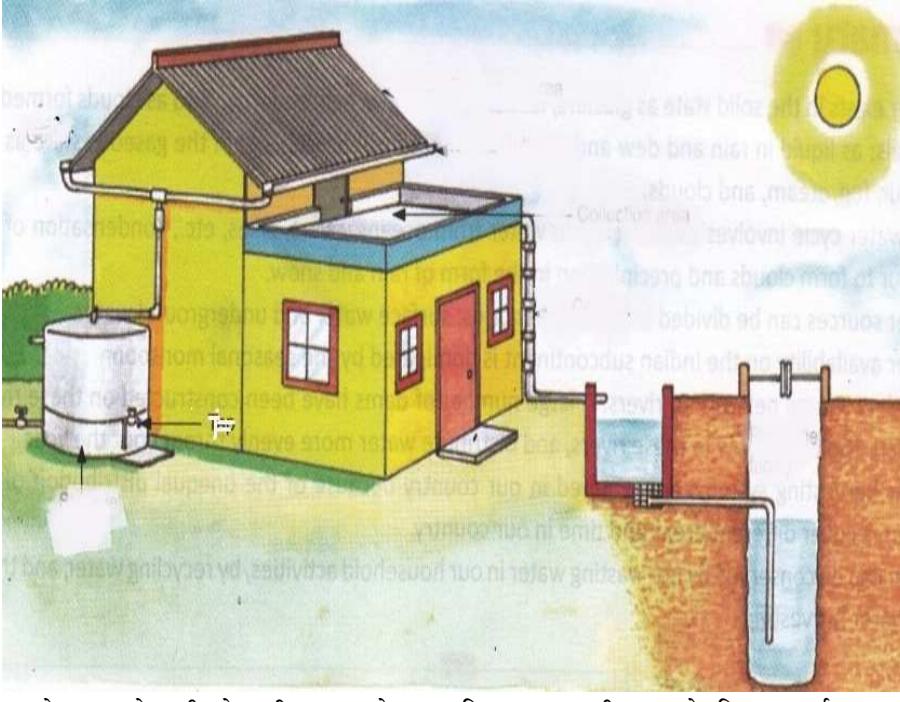
जे रम्य ते बघूनिया, मज वेड लागे
गाणे मनात मग होय. जीवन गाणे...

गण मनात मग हाय, जावन गण....
मानवी जीवन हे संघर्षमय असले त

जडतत्व आणि वर उचलणारे

ओढाओढीतून माणसाला आधार देणारी आणि सांभाळणारी कलेच्या, अनुभूतीच्या आणि क्रीडेच्या रूपाने गवसलेली जी शक्ती, तीच सौंदर्य उपासना. मी जेथे कोठे जाईन तेथे सौंदर्यच फुलवीन अशी प्रत्येकाची जिद्द हवी. माझे बोलणे, चालणे, वागणे, उठणे, बसणे, विचार करणे सर्व काही सुंदर, पर्यायाने आनंदी हवे. मुख्य म्हणजे आपण आज आनंदी दिसण्यासाठी जितकी धडपड करतो, तितकीच किंबहुना त्यापेक्षा अधिक धडपड त्याने जीवन आनंदी करण्याकरिता केली पाहिजे. हीच जीवनाची सार्थकता.

छतावरचे पाणी देई ‘जलसमृद्धी’

नय आणं 'पाण्यासाठी दाहा दिशा' अशी अवस्था होऊ नये यासाठी आताच नियोजन करून जलसमृद्ध गाव अभियानासाठी काम करणे गरजेचे आहे. त्यासाठी जलपुनर्भरण, पर्जन्यजल साठवण या सोया उपाययोजनांची माहिती या लेखाद्वारे देत आहोत.

पावसाळ्यात डोळ्यादेखत पूराचे पाणी बाहून जाताना बघणे आणि उन्हाळ्यात डोळ्यात पाणी आणून पाणी टंचाई पाहणे; ही परिस्थिती आज आपणा सांचांवर आली आहे. एप्रिल महिन्यापासून तापमान वाढत आहे. भूजलपातळी खूप खोल गेल्यामुळे कूपनलिका व विहिरी कोरड्या पडल्या आहेत. पाण्यासाठी विधन विहिरी तीनशे फूट खोल घेऊनसुद्धा पाणी लागत नाही. ही विषयस्त स्थिती टाळण्यासाठी भूजल पुनर्भरण हा रामबाण उपाय आहे.

पर्जन्यजल साठवण (Rain Water Harvesting) ही जलसंधारणाची एक अत्यंत साधी, सोयी व स्वस्त उपाययोजना

Water Harvesting) ही जलसंधारणाची
एक अत्यंत साधी, सोपी व स्वस्त उपाययोजना

आहे. पावसाचे पाणी जे एखांवा वाहून जात, ते अडवून जमिनीत मुरविण्याच्या अनेक उपाययोजना आहेत. आपल्या घर्च्या छतावर पडणारे पावसाचे पाणी एकत्र करण्यासाठी छपराच्या टोकाला अर्धनळी किंवा पन्हळ जोडून त्याद्वारे वाहत्या पाण्याला वाट देऊन पाईपद्रोरे पाणी साठवण टाकी व तेथून गाळून हे पाणी विहीरी, कुपनलिका इ. मध्ये साठवून भूजल साठव्यात जमा केले जाते. थोडा इतिहासअशा प्रकारे पर्जन्यजल साठविण्याची पद्धत फार प्राचीन काळापासून जलटंचाई प्रदेशात प्रचलित असल्याचा उल्लेख आढळतो. इ.स.पू. ३०० पासून बलुचिस्तान, अफगाणिस्तान, इराण आणि भारतामधील कच्छ, राजस्थानचा भाग या प्रदेशात या पद्धतीने पाणी संकलित करून साठवून वर्षभर वापरण्याची प्रथा असल्याचे दिसून येते. इतकेच नव्हे तर भारतात प्राचीन काळात इ.स. १०११ ते १०३७ दरम्यान तोमिळनाडू राज्यातील कडलार जिल्ह्यात पर्जन्यजल साठविण्यासाठी जलकुंभ बाधल्याची नोंद आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आपल्या प्रत्येक गड किल्ल्यावर याच पद्धतीने खडकात टाके करून त्यात पावसाचे पाणी साठवून हेच पाणी विहीरीतून वर्षभर उपयोगात आणल्याचे दिसून येते. अनेक गडकिल्ल्यांवर या उपाययोजना आजही अस्तित्वात असल्याचे पहावयास मिळते. तोमिळनाडू राज्यात प्रत्येक घरागणिक पर्जन्यजल साठवण अनिवार्य केल्यामुळे गेल्या पाच वर्षांत तेथे पाणीटंचाईवर मात करून चेन्नीमध्ये पर्जन्यजल पातळीत ५०% वाढ झाली आहे. उपयुक्तता पर्जन्यजल साठविल्यामुळे पाण्याची उपलब्धता वाढते शिवाय त्या प्रदेशातील जलसुरक्षा स्थितीत सुधारणा होते. पाणी टंचाईच्या काळात हा हमखास उपाय होय. एरवी पडणारा पाऊस जमिनीवरून वाहून जातो, मात्र ह्या पद्धतीने वाहणारे पर्जन्यजल अडवून साठविल्याने ते जमिनीत पाझारते व भूजल पातळीत वाढ होते. पर्जन्यजल वाहून जाण्यास प्रतिबंध घातला जात

असल्याने मातीचे कण वाहून जाण्यावर नियंत्रण येते व मृदा संधारणास मदत होते. पर्जन्यजल साठवून त्यावर संस्करण के ल्यास ते पिण्यासाठीही वापरता येते. याशिवाय हे जल उद्योग, सिंचन, इतर घरगुती वापरासाठी, स्वच्छतेसाठी व बागकामासाठी वापरता येते. कसे करावे जलपुनर्भरण धराच्या छतावर पडणारे पावसाचे पाणी पन्हाळी द्वारे अथवा पाईपाद्वारे एकत्र संकलित करावे. हे पाणी एका साठवण टाकीत घ्यावे तेथे त्यातील घाण कचरा, गाळ इ. स्थिरावल्यावर त्यातून हे पाणी गाळण टाकीत घ्यावे ह्या गाळण टाकीत दगड, वाळू, खडी व विटांचे तुकडे ह्यांच्या थरातून पाणी गाळले जाऊन ते विहीरीत अथवा बोअरेल मध्ये सोडावे. जेणे करून हे पाणी थेट रिक्त झालेल्या भुजल साठ्यात जमा होते.

पाण्याचे मोजमापअशा पद्धतीने आपण किती पाणी जमा करू शकतो किंवा ते जमिनीत मुरव्बू शकतो? ह्याचे साधे सुत्र आहे. वार्षिक सरासरी पाऊस द छपराचा जलधाव गुणांक द छपराचे क्षेत्रफळ = साठणारे एकूण पाणी. अशा प्रमाणात आपण पाणी जमा करून ते साठवू शकतो, ते ही अगदी विनासायास. आपल्या छत्रपती संभाजीनगर जिल्ह्याचे वार्षिक सरासरी पर्जन्यमान ७३४ मिमी आहे. सिमेंटच्या छताचा जलधाव गुणांक हा ०.७ इतका असतो. तेह्या आपण १०० चौ. मिटर क्षेत्रफळ असलेल्या भागात पडणारे पावसाचे पाणी साठवून तब्बल ५१ हजार लिटर्स हून अधिक पाणी साठवू शकतो. हे पाणी जमिनीत जिरवल्यास तितका भूजल साठा वाढवू शकतो. ही उपाययोजना प्रत्येक घरातून झाल्यास किती पाणी गोळा होईल? याची कल्पना केलेली बरी. मात्र ही कल्पना प्रत्यक्षात आणण्यासाठी गरज आहे ती कृतीची आणि वेळ आहे आत्ताच! माहितीखोत:

- १.जिल्हा अधीक्षक कृषी कार्यालय, छत्रपती संभाजीनगर
- २.वरिष्ठ भूवैज्ञानिक, भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, छत्रपती संभाजीगर.
- ३.मराठी विश्वकोष, ..

किमान उपायांची कमाल स्वप्ने

कामे आणि कर्तव्ये यांचे जोडकाम करून ती सगळी
या अहवालात टाकून देण्यात आली आहेत. याचेही ही
एक उदाहरण पाहण्यासारखे आहे. खरेतर शहरी पूरा
आणि जलसंपदेचे व्यवस्थापन हे कोणत्याही स्थानिक
स्वराज्य संस्थेचे मूलभूतच कर्तव्य असते. मग
पर्यावरण आणि वातावरण यांना व्यापक धोका निर्माण
झालेला असो किंवा नसो; एण यासाठी केलेली
तरतुद वातावरणीय अर्थसंकल्पात दाखविण्यात
आलेली आहे. मलनिस्सारण, कचरा व्यवस्थापन,
जलशुद्धीकरण ही कामे महापालिकेने करायलाच
हवीत. मुंबई महानगरी पर्यावरणाला अनुकूल आणि
कर्बोत्सर्जन विरहीत करण्याचे काम त्याच्या नंतर
चालू होते. मुंबई शहरातून समुद्रात जाणारे सर्व अशुद्ध
पाणी शुद्ध कसे करता येईल तसेच किमान
प्रदृष्टणकारी व धोकादायक बनवून मगच समुद्रात
कसू सोडता येईल, याची कोणतीही व्यापक आणि
सर्वकंश योजना मुंबई महापालिकेने इतक्या वर्षांमध्ये

राबविलीच नव्हती, असा गौप्यस्फोट उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी एका मुलाखतीत केला होता. इतकी प्राथमिक गोष्ट जी महापालिका वर्षानुवर्षे करीत नाही, तिने आपण जगाला काहीतरी नवीनच करून दाखवितो आहोत, अशी शेखी मारण्यात काय अर्थ आहे? मुंबईतील पूरनियंत्रणाची तयारी किंती आहे, हे समजायला आता फर दिवस राहिलेले नाहीत. मुंबईतील पर्जन्य जलवाहिन्या, मलनिस्सारण प्रकल्प तसेच वाहिन्या यांची अवस्था चांगली नाही. त्याचा फटका दरवर्षी बसत असतो. मुंबईतील झोपडपट्ट्यांमध्ये गेले तर तेथील सार्वजनिक स्वच्छतागृहे आणि त्यांची मलनिस्सारण व्यवस्थेशी असणारी जोडणी यांची अवस्था सहज दिसण्यासारखी आहे. यात मुंबईतील स्पाशनांमध्ये होणाऱ्या लाकडी चितांवरील दहन संस्काराचा उल्लेख आहे. हे प्रमाण कमी झाले किंवा ते अधिक शास्त्रीय पद्धतीने झाले तर कार्बनचे प्रमाण कसे कमी होईल, तसेच

सौन्दर्य रथ बोर्डील परिवर्तन

सैन्यदलांत परिवर्तन होताना, असे करून त्यांची सामारिक क्षमता आणि संरक्षण सज्जता वाढेल का, या प्रश्नाचे समाधानकारक उत्तर मिळायला हवे. अनेक वर्षांच्या विलंबानंतर तीनही सैन्यदलांचे एकत्रित कमांड प्रथापन करण्याची योजना कायांचित होणार आहे. योजनेची पार्श्वभूमी सर्वश्रुत आहे. कारणिल युद्धात मूदल आणि हवाई दलात आवश्यक तो समन्वय आणि सहकार्य नसल्याने अनेक उपाययोजना पुचविण्यात आल्या. त्यातील प्रमुख म्हणजे सैन्यदलांच्या सरसेनापार्टीचे पद (सीडीएस) आणि तीनही सैन्यदलांचे एकत्रित कमांड. अनेक वर्षांच्या वर्चानंतर सन २०१९मध्ये सरकारने तत्कालीन लष्कप्रमुख जनरल बीपीन रावत यांना सीडीएसपदी नेमले व त्यांचे अधिकार ठरवताना संरक्षण खात्यात डिपार्टमेंट ऑफ मिलिटरी अफेअर्स ही सचिवस्तरीय राखा स्थापली. संरक्षण खात्याच्या प्रमुख सचिवांना सर्वाधिक अधिकार दिले. वास्तविक सीडीएस हेच सर्वांत ज्येष्ठ असायला पाहिजे होते; परंतु, जनरल रावत यांनी आक्षेप न घेता सर्व मान्य करत हे पद सांभाळले. सन २०२१मध्ये हेलिकॉप्टर दुर्घटनेत यांचे निधन झाले. नऊ महिन्यांच्या विलंबानंतर, नेवृत झालेले लेफ्टनंट जनरल अनिल चौहान यांना

सीडीएस करण्यात आले आणि त्यांना एकत्रित कमांड आणि अनुंयंगाने मनुष्यबळ कमी करण्याची जबाबदारी दिली. एकत्रित कमांड योजना पहिल्यापासून वाढप्रस्तर ठरली. परंतु आता तीन प्रमुख एकत्रित भौगोलिक कमांड स्थापन होतील, असे समजते. एक कमांड मुख्यालय येथे पश्चिमी सीमेसाठी, उतरी सीमेसाठी लखनौत आणि दक्षिणेत सागरी सीमाक्षेत्र सांबाळण्यासाठी कोईमत्तूर येथे कमांड स्थापन होण्याची शक्यता आहे. या निमित्ताने काही मुद्दे... तीनहात सैन्यदलांत समन्वय व वाढत्या मनुष्यबळात घट, हे आवश्यक आहेच; परंतु ते कसे करावे हा कलीच मुद्दा आहे. प्रत्येक सैन्यदलाची जबाबदारी, कार्यशैली प्रशिक्षण हे आजवर ऐतिहासिक कारणांसाठी वेगवेगळे आहेत व यामुळे एकच काम तिन्ही दलांत वेगवेगळे केले जाते. यामुळे, अवाजवी श्रम आणि अवाजर्व खर्च होतो. तिन्ही सैन्यदलांचे क्षेत्रीय आणि कमांड मुख्यालये वेगवेगळ्या ठिकापी स्थापित आहेत; त्यांना सहज एका जागी नेता येईल. अधिक महत्वाचे म्हणजे युद्धकाळात समन्वय आणि नियंत्रणाची जबाबदारी वाटाताना कोणतीही उणीच नको. भू-सीमा आणि सागरी क्षेत्र हे लष्कर आणि नौदल साभाळतात. प्रश्नेतो हवाई दलाचा. आपल्याकडे हवाई दलाच्या लढाऊ

विमानांची कमतरता आहे. हवाई दलाच्या बळात लवचिकता असल्याने त्यांना फक्त एका क्षेत्रात बांधता येत नाही आणि वादाचा हा प्रमुख मुद्दा आहे. सर्व प्रश्न आतापर्यंत व्यवस्थापनाचे झाले परंतु संरक्षण धोरणावर याचा कसा प्रभाव पडतो हा खरा चर्चेचा मुद्दा हवा. सन १९४७यासून सीमा संरक्षणावर आपले धोरण आखलेले आहे आणि १९६२च्या पराभवानंतर आपण एक इंच जमीन गमावायला तयार नाही. घोषवाक्य म्हणून ठीक असले तरी लढाईत आक्रमक किंवा बचाव परिस्थितीती सीमा संरक्षण करताना शत्रूच्या सीमेत आक्रमण करण्याची क्षमता लागते आणि मुख्यतः चीनविरुद्ध कारवाई करण्याची तजवीज हवी. उदा. आतापर्यंत चीन सीमेवर आपण हवाई दल वापरलेले नाही आता आघाडीवर लढाऊ आणि रसद पुरवणाऱ्या विमानांसाठी धावपट्टी कार्यरत केल्या आहेत. ही क्षमता योग्य संकेत पाठवत असली तरी प्रत्यक्षात त्यांचा सीमेपलीकडे वापर झालेला नाही; मग आपांनी चीनबद्दल संकोच का असावा? नुकसान हाईलाई म्हणून, की लढाईते क्षेत्र वाढेल म्हणून, किंवा पराभव होण्याची शक्यता म्हणून, हे अनुतरित प्रश्न आहेत

आज भारत पूर्वीसारखा राहिला नाही. मग आपण उगीच थबकतो आणि मानसिक दबाव आणायला शत्रुलाच मदत करतो. अर्थात, हे सर्व योग्य विचार करून करावे लागेल. सन १९६७मध्ये सिंघीमच्या नथुला खिंडीत आणि सन १९८७मध्ये अरुणाचल प्रदेशात तवांग क्षेत्रात सुमढोरांग चू येथे आपण चीनला नमते घ्यायला भाग पाडले. आता परत असे करण्याची वेळ आली आहे. अट एवढीच, की कारवाई पूर्ण विचार आणि तयारीनंतर झाली पाहिजे. आधुनिक लढाईत, आधी हवाई दल, मग मध्यम पल्ल्याची क्षेपणास्त्रे, नंतर तोफांचा भडिमार आणि अखेर भूदलाची आघाडी असा अनुक्रम हवा. शत्रूच्या हालचालीचे भाकीत कोणी करू शकत नाही. परंतु युद्धात आक्रमक पवित्रा घेतल्याशिवाय विजय अशक्य असतो. अशा स्थितीत एकत्रित कमांड उपयुक्त असतील आणि सर्व योजनेता अणवक्त्रांचे कवच असेल तर पूर्ण युद्धाची रुपरेषा बदलेल. हाच एकत्रित कमांडचा मुख्य उद्देश हवा. सैन्यदलांचे आणि विशेषत: लष्कराचे मनुष्यबळ कमी झाल्याशिवाय संरक्षणार्ख घटणार नाही. ही घट करण्याच्या उपायांचे अनेक पैलू आहेत.

उद्योगांमधील प्रदृष्टण कमी करण्यासाठी तज्जांची समिती स्थापन करणार-मंत्री पंकजा मुंडे

चंद्रपूर जिल्ह्यातील प्रदूषण कमी करण्यासाठी सर्वतोपरी प्रयत्न

मुंबई (प्रतिनिधि): राज्यामध्ये उद्योगांमधून विविध प्रकारचे प्रदूषण होत असते. प्रदूषण कमी करण्यासाठी शासन उपाययोजना करीत असते. उद्योगांमधील प्रदूषण कमी करण्यासाठी तज्ज्ञांची समिती स्थापन करण्यात येईल. या समितीच्या अहवालानंतर प्रदूषण कमी करण्यासाठी अधिक प्रभावीपणे उपाययोजना करण्यात येतील. तसेच चंद्रपूर जिल्ह्यातील प्रदूषण कमी करण्यासाठी शासन सर्वोत्तम प्रयत्न करेल, असे पर्यावरण व वातावरण बदल मंत्री पंकजा मुंडे यांनी नियम १४ अन्वये उपस्थित केलेले अर्धा तास चर्चेच्या उत्तरात दिली. चंद्रपूर

जिल्ह्यातील प्रदूषणाबाबत सदस्य सुधीर मुनगंटीवार, सदस्य देवराव भौंगळे यांनी अर्धा तास चर्चा उपस्थित केली होती. या चर्चेच्या उत्तरात मंत्री पंकजा मुंडे म्हणाल्या, प्रदूषण कमी करण्यासंदर्भात आमदाराची समितीही गठीत करण्यात येईल. चंद्रपूर देशातील सर्वाधिक प्रदूषित शहरांपैकी एक आहे. केंद्र शासनाने चंद्रपूर जिल्ह्यात २१ मार्च २०१२ रोजी नवीन उद्योगांना बंदी करण्यात आली होती. मात्र चंद्रपूर जिल्ह्यातील प्रदूषण पातळी ८३.८८ टक्क्यांवरून ५४ पर्यंत खाली आल्यामुळे केंद्र

शासनाने उद्योग बंदी उठवली . त्यानंतर जिल्हात उद्योगांचा विस्तार , नवीन उद्योग वाढीस लागले . राज्यामध्ये स्टील , वस्त्रोद्योग व औषिंग कीज उद्योगसारख्या अति प्रदूषण करणाऱ्या उद्योग समूहांची उपाय योजनांची बैठक घेण्यात येईल . तसेच अतिप्रदूषण करणाऱ्या उद्योगांची एक वेगळी सूची तयार करण्यात येईल . चंद्रपूर जिल्हातील उद्योगांचा या यादीमध्ये समाविष्ट करण्यात येतील . पर्यावरणाविभागाच्या माध्यमातून प्रदूषण करणाऱ्या उद्योगांना भटी देऊन तपासणी करण्यात येत असते . अशा तपासण्याची संख्या वाढवण्यात येईल . अधिवेशन संपल्यानंतर चंद्रपूर

जिल्ह्याचा दौरा करून या भागातील परस्थितीचा आढावा घेण्यात येईल. वेकोली कोळसा खाणीबाबत सीएमडी सोबत अधिवेशन काळात बैठक घेण्यात येईल. चंद्रपूर जिल्ह्यात उद्योगमुळे झालेल्या शेती नुकसानीबाबत कृषी विभागाच्या अहवालानंतर पुढील कार्यवाही करण्यात येईल. प्रदूषण कमी करण्यासाठी कोळशाची वाहतूक 'कळ्हे' अर्बलॅटमधून बंद स्वरूपात करावी. कार्बन फॉगरचा उपयोग करण्यात येवून पाण्याची नियमित फवारणी करावी. तसेच वृक्ष लागवड करण्यात यावी, असेही मंत्री पंकजा मुंदे यांनी यावेळी सांगितले.

नियमबाब्ध मुद्रांक विक्री केत्यास परवाना रद्द करणार

किळ्यु धारूर (प्रातीनाथ): मुद्राक
 विक्रेत्यांनी न्यायालयीन फी न्यायालयीन
 तिकिटाचा साठा ठेवण्यासह मुद्रांक
 विक्री करत असताना नियमबाबू ह्या प्रकारे
 मुद्रांक विक्री ची तक्रार आल्यास
 चौकशीत मुद्रांक विक्रेते दोशी
 आढळल्यास मुद्रांक परवाना रद्द
 करण्याची तंबी या कार्यालयाकडून
 देण्यात आली आहे.
 राज्य शासन तसेच केंद्र शासनाच्या
 सध्या ग्रामीण भागात विशेष योजना
 सुरु आहेत. या योजना पूर्ण
 करण्यासाठी जी कागदपत्रे जुळवाजुळवी
 करावी लागते त्यात अनेक ठिकाणी
 बांड नागरिक आणि शेतकऱ्यांना नोटरी
 करून द्यावा लागत आहे. या ठिकाणी
 शंभर रुपयांच बांड शासनाने रद्द केलेला

असल्याने थेट पाचशे रुपय किमतीचा
बांड खेरेदी करावा लागतोय. ५०० चा
बांड खेरेदी करत असताना मुद्रांक
विक्रेत्यांकदून सर्वसामान्यांना लुटण्याचा
प्रकार सुरु आहे. अव्याच्या सव्या
किमतीला मुद्रांक विक्रेते बांड विक्री
करतात त्यातून सर्वसामान्यांना आर्थिक
फटका सहन करावा लागतोय. याबाबत
ओरड होतच दुय्यम निबंधक कार्यालय
श्रेणी एक कझून मुद्रांक विक्रेत्यांना
नोटीस काढून नियमबाबू पद्धतीने मुद्रांक
विक्री करणाराची तक्रार आल्यास
चौकशी करून चौकशीमध्ये दोषी
आढळणाऱ्या वर कायदेशीर कारवाई
करत मुद्रांक परवाना रद्द करण्यात येणार
असल्याची नोटीस कार्यालयाने शहरातील
मुद्रांक विक्रेत्यांना काढली आहे. तसेच

शहरात अनेक मुद्रांक विक्रते त्याना नमून
 दिलेल्या जागेवर मुद्रांक विक्री न करता
 सोयीच्या ठिकाणी बसून मुद्रांक विक्री
 करत असल्याबाबतही दुय्यम निबंधक
 कार्यालयाकडे विचारणा केल्यानंतर
 त्यांनी पुढील दोन दिवसात सर्व माहिती
 घेऊन उत्तर देणार असल्याचे
 सांगितले. मुद्रांक विक्रेत्यांनी कोर्ट फी,
 न्यायालयीन तिकिटाचा उपलब्ध साठा
 ठेवणे तसेच मुद्रांक विक्री करत
 असताना सर्व नियम आणि अटीचे पालन
 करणे बंधनकारक आहे. नागरिकांकडून
 तक्रार आल्यास तक्रारी त्यानंतर
 झालेल्या चौकशीतून मुद्रांक विक्रेता
 दोषी आढळून आत्यानंतर त्याचा परवाना
 रद्द केला जाईल असे दुय्यम निबंधक
 बी.डी. गोरे यांनी सांगितले.

संतोष देशमुख हत्या प्रकरणातील^१ पुढील सुनावणी २६ मार्चला होणार

बोडी (प्रतिनिधि): बोडमधील मस्साजोग गावचे सरपंच संतोष देशमुख यांच्या हत्या प्रकरणी आज केज जिल्हा आणि सत्र न्यायालयात पहिली सुनावणी झाली. या सुनावणीला संतोष देशमुख यांचे बंधू धूनंजय देशमुख देखील न्यायालयात उपस्थित होते. सुरक्षेच्या कारणास्तव सर्व आरोपी व्हीसीद्वारे कोर्टीत उपस्थित होते. यावेळी बचाव पक्षाकडून डिजिटल पुराव्यांच्या सीडीआरची मागणी करण्यात आली.

आरोपीचे जबाब मिळाले नसल्याचा युक्तिवाद आरोपीचे वकील गारुल मुँदेनी केला. यानंतर वाल्मिक कराडचे वकील विकास खाडे यांनी बाजू मांडली. सरकारी वकील बाळासाहेब कोलहे यांनी देखील युक्तिवाद केला. २६ मार्चला

आपले म्हणणे मांडेल, अले. यानंतर न्यायालयाने संतोष देशमुख हत्या प्रकरणातील पुढील सुनावणी २६ मार्चला होण असल्याचे सांगितले. सुनावणी झाल्यानंतर वाल्मिक कराड वकील काय म्हणाले? न्यायालयात सुनावणी झाल्यानंतर वाल्मिक कराडचे वकील विकास खांडे यांनी ब्लैक गॅंगल लाव माध्यमांशी संवाद साधला. न्यायालयात या कामाखल करण्यात आले आहे. त त बरेच कागदपत्रे आहे, ठंग गरजेचं आहे, असं वाल्मिक

कराडचे वकील विकास खाडे म्हणाले. कागदपत्रे मिळण्याबाबत आज आम्ही माणगी केली आहे, ते पुढच्या सुनावणीमध्ये मिळतील, असं वालिमक कराडचे वकील विकास खाडे यांनी सांगितले. वालिमक कराडने वकील बदलला- संतोष देशमुख हत्या प्रकरणाच्या पहिल्या सुनावणीला उज्जवल निकम उपस्थित नव्हते. आज सरकारी पक्षाकडून सहाय्यक सरकारी वकील बाळासाईबेब कोल्होंनी सरकार पक्षाकडून बाजू मांडली. तर संतोष देशमुख हत्या प्रकरणांमध्ये वालिमक कराडची बाजू विकास खाडे यांनी मांडली. आतापर्यंत अशोक कवडे हे वालिमक कराडचे वकील म्हणून काम पाहत होते. मात्र यापुढे कोल्हापूर येथील वकील विकास खाडे हे वालिमक कराडचे काम पाहणार आहेत.

चौसाळा महाविद्यालयात स्व. यशवंतराव चल्हाण यांची जयंती साजरी

चौसाळा (विवेक कुचेकर): कला व विज्ञान महाविद्यालय चौसाळा येथे राष्ट्रीय सेवा योजना व मराठी विभगातके महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री, देशाचे माजी सरकारी मंत्री तथा साहित्यप्रेमी स्व. यशवंतराव चव्हाण यांची जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली. स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचे महाराष्ट्राच्या प्रगतीमध्ये मोठे योगदान असून त्यांना महाराष्ट्राचे शिल्पकार म्हटले जाते. सहकाराच्या माध्यमातून विकासाचे नवे पर्व त्यांनी महाराष्ट्रात सुरु केले असे प्रतिपादन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ विलासराव भिलारे यांनी व्यक्त केले तर मराठी विभाग प्रमुख प्रा. सुधीर माने म्हणाले की स्व. यशवंतराव चव्हाण साहित्याचे व्यासंगी होते त्यांनी विपुल लेखन केले. लेखक, कवी, नाटककार अशा साहित्यिकांना त्यांनी उदार राजकीय आश्रय दिला ते समाजकारण राजकारण व साहित्याच्या प्रांतात सुद्धा रमत असत कार्यक्रमाच्या प्रारंभी स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या प्रतिमेस पुष्टांजली अर्पण करण्यात आली. या कार्यक्रमासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉक्टर अमर आलधे प्रा. डॉक्टर संजय कदम यांच्यासह विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

आदित्य कृषी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांची महाराष्ट्रासह परराज्यातील कृषी संशोधन केंद्र, ऐतिहासिक स्थळांना दिल्या भेटी

६ दिवसाच्या सहलींमध्ये ३७५ विद्यार्थ्यांचा सहभाग आदित्य शिक्षण संस्था बीडच्या महाविद्यालयाचा राज्यस्तरीय शैक्षणिक दौरा

नियोजनाखाली पाचव्या अधिष्ठाता समन्वय समितीच्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार विद्यार्थ्यांची आकलन क्षमता वृद्धिगत करणे, त्यांच्या नाविन्यपूर्ण कल्पना शक्तीला पुरेशी संधी उपलब्ध करून देणे आणि पदवी शिक्षणाबरोबरच सामाजिक, शैक्षणिक व उद्योजकीय विकास रुजवणे अशा उदात हेतुने या शैक्षणिक सहलीचे आयोजन २४ फेब्रुवारी १ मार्च २०२५ दरम्यान करण्यात आले होते. या शैक्षणिक सहलीमध्ये ३७५ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या शैक्षणिक सहलीच्या प्रथम चरणामध्ये राज्यातील कृषी संशोधन संस्था, कृषी विज्ञान केंद्र, राष्ट्रीय स्तरावरील नामांकित कृषी व कृषी संलग्नित क्षेत्रामध्ये कार्यरत कंपन्या नाभट देऊन माहिती घेतली. तसेच ऐतिहासिक महालक्ष्मी मंदिर, पन्हाळा किल्ला, विविध सागरी किनारे, कृषी महाविद्यालये इ. टिकाणी प्रत्यक्ष भेटी देऊन माहिती संपादित केली. सदरील शैक्षणिक सहलीच्या माध्यमातन सहलीत सहभागी विद्यार्थी, विद्यार्थ्यांना

कृषि क्षेत्रातील आधुनिक तंत्रज्ञान, उद्यमशीलता, उद्योग व्यवसाय, हंगामानुसार पीक उत्पादन, उपलब्ध बाजारपेठा इत्यादी विविध कृषि क्षेत्रातील तांत्रिक मार्गदर्शन व माहिती प्राप्त करून घेतली. या सहलीच्या नियोजन व आयोजनासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्यांडॉ. श्याम भुटाडा, डॉ. हिंमांशु श्रीवास्तव, प्रा. बालाजी बहिरवाल, डॉ. पी डी खेडकर, प्रा. व्ही बी शिंदे, प्रा. के.एस पवार, प्रा. माया शिंदे, प्रा. गवळाणे, प्रा.

पवार, राऊत, अशोक पवार यांनी परिश्रम घेतले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य श्याम भुटडा, प्रा. बालाजी बहिरवाल व सर्व प्राध्यापक यांनी उत्कृष्ट नियोजन केले होते. शैक्षणिक सहलीच्या द्वितीय चरणामध्ये विद्यार्थ्यांनी गोव्यातील राणीची सागर संशोधन संस्था, पणजी, विविध सागरी किनारे, मंगेश टेम्पल, विविध चर्च, क्रूज इत्यादी सामाजिक, धार्मिक, शैक्षणिक व सनोरंजन निकाणी भेटी देवन तेरील शैक्षणिक माहिती

संकलित केली. शैक्षणिक सहलीच्या शेवटच्या टप्प्यात महाराष्ट्रातील सिंधुरुंग जिल्ह्यातील मालवण च्या निसर्गाम्य ठिकाणी भेट देऊन तज्ज प्रशिक्षकामार्फत विद्यार्थ्यांनी पाण्यातील वेगवेगळ्या राइट्स त्यामध्ये बनाना राईड, बंपर राईड चा आनंद घेऊन बोटिंग मधून मालवण च्या निसर्गांनि नटलेल्या खाडीतून हाऊस बोट, पाण्यातील विड्ल मंदिर, देवबाग बीच, तुसुनामी आयलंड, गोल्डन रॉक, लाईट हाऊस इत्यादी विविध ठिकाणाचा १४ किलोमीटरचा प्रवास बोटीतून करून सर्व मालवणचा आनंद घेतला. सिंधुरुंग जिल्ह्यातील प्रसिद्ध असा पाण्याणी वेढलेला सिंधुरुंग किल्ल्याला विद्यार्थ्यांनी बोटीद्वारे भेट देऊन सिंधुरुंग किल्ल्याची पूर्ण माहिती संकलन करून गडावरील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या मंदिराचे दर्शन घेऊन गडावर असलेल्या छत्रपती शिवाजी महाराज याच्या पायाच्या ठशाचे दर्शन घेऊन किल्ल्याची विद्यार्थ्यांनी पाहणी केली. आणि सदरील किल्ल्याचे महत्त्व जाणन घेतले.

हे पत्रक मालक, मुद्रक, प्रकाशक, संपादक अजय महादेव भांगे यांनी निर्मिती प्रिंटिंग प्रेस, टाकळी रोड , धोंडीपुरा , जोशी नसिंग होमच्या समोर बीड ता.जि. बीड ४३११२२ येथे छापून दैनिक गांधीवार्ता कार्यालय मंदाचा एक्टे उपर केवळ पाण्याच्या दारकृत्वाला केवळ ता. केवळ जि. बीड ४३११२३ (मंदाच्या) येशे प्रकाशित केले यो न ०५२२६६००१५९